

Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018

2018 dccc 2

Deddf Cynulliad Cenedlaethol Cymru i ddiwygio'r gyfraith ar addysg a hyfforddiant ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol; ac i barhau â Thribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru a'i ailenwi'n Dribiwnlys Addysg Cymru.
[24 Ionawr 2018]

Gan ei fod wedi ei basio gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac wedi derbyn cydsyniad Ei Mawrhydi, deddfir fel a ganlyn:

RHAN 1

TROSOLWG

1 Trosolwg o'r Ddeddf hon

- (1) Mae Rhan 2 o'r Ddeddf hon yn sefydlu'r system statudol yng Nghymru ar gyfer diwallu anghenion dysgu ychwanegol plant a phobl ifanc; mae iddi 5 pennod.
- (2) Mae Pennod 1 (adrannau 2 i 9)—
 - (a) yn rhoi ystyr y termau allweddol “anghenion dysgu ychwanegol” a “darpariaeth ddysgu ychwanegol” (adrannau 2 a 3);
 - (b) yn darparu ar gyfer cod ymarfer ar anghenion dysgu ychwanegol (adrannau 4 a 5);
 - (c) yn gwneud darpariaeth ynghylch cyfranogiad plant, eu rhieni a phobl ifanc mewn penderfyniadau, ynghylch rhoi sylw i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn ac i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anabledd, ac ynghylch mynediad at wybodaeth am y system anghenion dysgu ychwanegol a sefydlir gan Ran 2 (adrannau 6 i 9).
- (3) Mae Pennod 2 (adrannau 10 i 46) yn darparu ar gyfer cynlluniau datblygu unigol ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol.

- (4) Gwneir darpariaeth i'r cynlluniau gael eu llunio a'u cynnal gan gyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir, cyrff llywodraethu sefydliadau yn y sector addysg bellach neu awdurdodau lleol; ac i'r corff llywodraethu neu'r awdurdod a chanddo'r ddyletswydd i gynnal y cynllun sicrhau'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol sydd yn y cynllun.
- (5) Gwneir darpariaeth arbennig ar gyfer cynlluniau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal (adrannau 15 i 19) a phlant a phobl ifanc sy'n ddarostyngedig i orchymyn cadw ac sydd wedi eu gosod mewn mathau penodol o lety cadw ieuencid (adrannau 39 i 45).
- (6) Gwneir darpariaeth sy'n ei gwneud yn ofynnol i gyrff iechyd penodol—
 - (a) ystyried, ar atgyfeiriad gan gorff llywodraethu neu awdurdod lleol, a oes triniaeth berthnasol neu wasanaeth perthnasol y gallent ei darparu neu ei ddarparu sy'n debygol o fod o fudd o ran ymdrin ag anghenion dysgu ychwanegol plentyn neu berson ifanc ac, os felly, sicrhau y darperir y driniaeth honno neu'r gwasanaeth hwnnw (adrannau 20 a 21);
 - (b) penodi swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig (adran 61);
 - (c) hysbysu rhieni ac awdurdodau lleol pan fônt yn ffurfio'r farn bod gan blentyn o dan yr oedran ysgol gorfodol, neu ei bod yn debygol bod gan blentyn o'r fath, anghenion dysgu ychwanegol (adran 64).
- (7) Mae Pennod 3 (adrannau 47 i 67) yn gwneud darpariaeth bellach ar gyfer swyddogaethau sy'n ymwneud â diwallu anghenion dysgu ychwanegol ac mewn cysylltiad â'r swyddogaethau hynny, gan gynnwys—
 - (a) dyletswydd ar awdurdodau lleol i ffafrio addysg mewn ysgolion prif ffrwd a gynhelir ar gyfer plant ag anghenion dysgu ychwanegol (adran 51);
 - (b) darpariaeth sy'n newid y system gofrestru ar gyfer ysgolion annibynnol i'w gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyhoeddi rhestr o'r ysgolion cofrestredig sy'n nodi'r math neu'r mathau o ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y mae ysgol annibynnol yn ei gwneud (adran 54);
 - (c) darpariaeth sy'n cyfyngu ar bŵer awdurdodau lleol i sicrhau darpariaeth ddysgu ychwanegol ar gyfer plant neu bobl ifanc mewn ysgolion annibynnol i ysgolion annibynnol cofrestredig (adran 55);
 - (d) dyletswydd ar Weinidogion Cymru i sefydlu a chynnal rhestr o sefydliadau ôl-16 arbennig annibynnol, a darpariaeth sy'n cyfyngu ar bŵer awdurdodau lleol i sicrhau darpariaeth ddysgu ychwanegol mewn sefydliadau o'r fath i'r rheini ar y rhestr (adran 56);
 - (e) dyletswydd ar gyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir a sefydliadau yn y sector addysg bellach i benodi cydlynwyr anghenion dysgu ychwanegol (adran 60);
 - (f) dyletswydd ar gyrff iechyd, awdurdodau lleol, ysgolion a gynhelir a chyrrff eraill i ddarparu gwybodaeth a help arall i awdurdodau lleol sy'n gofyn amdano (adran 65).
- (8) Mae Pennod 4 (adrannau 68 i 81) yn gwneud darpariaeth ynghylch osgoi a datrys anghytundebau; mae'n darparu ar gyfer—
 - (a) trefniadau awdurdodau lleol ar gyfer osgoi a datrys anghytundebau (adran 68);
 - (b) gwasanaethau eirioli annibynnol (adran 69);
 - (c) yr hawl i apelio i Dribiwnlys Addysg Cymru mewn cysylltiad â phenderfyniadau o ran pa un a oes gan blentyn neu berson ifanc anghenion dysgu ychwanegol ai peidio, cynnwys cynlluniau datblygu unigol a phenderfyniadau eraill sy'n ymwneud â chynlluniau (adrannau 70 a 72).
- (9) Mae Pennod 5 (adrannau 82 i 90) yn gwneud darpariaeth gyffredinol, gan gynnwys—

- (a) pŵer i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau ynghylch datgelu a defnyddio gwybodaeth (adran 82);
 - (b) dyletswydd ar Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau at ddiben rhoi effaith i Ran 2 mewn achos pan na fo gan riant plentyn, neu pan na fo gan berson ifanc, alluedd (adran 83);
 - (c) darpariaeth i ddatgymhwyso dyletswyddau penodol i hysbysu plentyn neu i roi gwybod i blentyn, neu i gymryd camau yn dilyn cais gan blentyn, pan na fo gan y plentyn alluedd a phan na fo ganddo gyfaill achos (adran 84);
 - (d) darpariaeth ynghylch cyfeillion achos ar gyfer plant nad oes ganddynt alluedd (adran 85).
- (10) Mae Rhan 3 (adrannau 91 i 94) yn parhau â Thribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru ac yn ei ailenwi'n Dribiwnlys Addysg Cymru.
- (11) Yn ogystal â'r awdurdodaeth a nodir ym Mhennod 4, mae gan y Tribiwnlys Addysg awdurdodaeth mewn perthynas â gwahaniaethu ar sail anabledd mewn ysgolion (am ddarpariaeth ynghylch hyn, gweler adran 116 o [Ddeddf Cydraddoldeb 2010 \(p. 15\)](#) ac Atodlen 17 i'r Ddeddf honno).
- (12) Mae Rhan 4 (adrannau 95 i 101) yn gwneud darpariaeth ynghylch ystyr “yn ardal” awdurdod lleol at ddibenion y Deddfau Addysg (adran 95) ac yn gwneud darpariaeth gyffredinol, gan gynnwys darpariaethau ynghylch dehongli sy'n gymwys at ddibenion y Ddeddf (adran 99).

RHAN 2

ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL

PENNOD 1

TERMAU ALLWEDDOL, Y COD A CHYFRANOGIAD

Termau allweddol

2 Anghenion dysgu ychwanegol

- (1) Mae gan berson anghenion dysgu ychwanegol os oes ganddo anhawster dysgu neu anabledd (pa un a yw'r anhawster dysgu neu'r anabledd yn deillio o gyflwr meddygol ai peidio) sy'n galw am ddarpariaeth ddysgu ychwanegol.
- (2) Mae gan blentyn sydd o'r oedran ysgol gorfodol neu berson sy'n hŷn na'r oedran hwnnw anhawster dysgu neu anabledd—
- (a) os yw'n cael anhawster sylweddol fwy i ddysgu na'r mwyafrif o'r rhai eraill sydd o'r un oedran, neu
 - (b) os oes ganddo anabledd at ddibenion [Deddf Cydraddoldeb 2010 \(p. 15\)](#) sy'n ei atal neu'n ei lesteirio rhag defnyddio cyfleusterau addysg neu hyfforddiant o fath a ddarperir yn gyffredinol ar gyfer eraill sydd o'r un oedran mewn ysgolion prif ffrwd a gynhelir neu sefydliadau prif ffrwd yn y sector addysg bellach.

Status: This is the original version (as it was originally enacted).

- (3) Mae gan blentyn sydd o dan yr oedran ysgol gorfodol anhawster dysgu neu anabledd os yw'r plentyn yn debygol o fod o fewn is-adran (2) pan fydd o'r oedran ysgol gorfodol, neu y byddai'n debygol o fod felly pe na bai darpariaeth ddysgu ychwanegol yn cael ei gwneud.
- (4) Os yw'r iaith (neu'r ffurf ar iaith) y mae neu y bydd person yn cael ei addysgu ynddi yn wahanol i iaith (neu ffurf ar iaith) sy'n cael neu sydd wedi cael ei defnyddio gartref, nid yw hynny'n unig yn golygu bod gan y person anhawster dysgu neu anabledd.
- (5) Mae'r adran hon yn gymwys at ddibenion y Ddeddf hon.

3 Darpariaeth ddysgu ychwanegol

- (1) Ystyr "darpariaeth ddysgu ychwanegol" i berson sy'n dair oed neu'n hŷn yw darpariaeth addysgol neu ddarpariaeth hyfforddiant sy'n ychwanegol at yr hyn, neu sy'n wahanol i'r hyn, a wneir yn gyffredinol i eraill sydd o'r un oedran—
 - (a) mewn ysgolion prif ffrwd a gynhelir yng Nghymru,
 - (b) mewn sefydliadau prif ffrwd yn y sector addysg bellach yng Nghymru, neu
 - (c) mewn mannau yng Nghymru lle y darperir addysg feithrin.
- (2) Ystyr "darpariaeth ddysgu ychwanegol" i blentyn sy'n iau na thair oed yw darpariaeth addysgol o unrhyw fath.
- (3) Yn is-adran (1), ystyr "addysg feithrin" yw addysg sy'n addas i blentyn sydd wedi cyrraedd tair oed ond sydd o dan yr oedran ysgol gorfodol.
- (4) Caiff rheoliadau ddiwygio'r adran hon i roi cyfeiriadau at oedran gwahanol yn lle'r cyfeiriadau at dair oed.
- (5) Mae'r adran hon yn gymwys at ddibenion y Ddeddf hon.

Cod ymarfer

4 Cod anghenion dysgu ychwanegol

- (1) Rhaid i Weinidogion Cymru ddyroddi cod ar anghenion dysgu ychwanegol ("y cod") a chânt ei ddiwygio o bryd i'w gilydd.
- (2) Caiff y cod gynnwys canllawiau ynghylch arfer swyddogaethau o dan y Rhan hon ac ynghylch unrhyw fater arall sy'n gysylltiedig â nodi a diwallu anghenion dysgu ychwanegol.
- (3) Rhaid i'r personau a ganlyn, wrth arfer swyddogaethau o dan y Rhan hon, roi sylw i unrhyw ganllawiau perthnasol sydd wedi eu cynnwys yn y cod—
 - (a) awdurdod lleol yng Nghymru neu yn Lloegr;
 - (b) corff llywodraethu ysgol a gynhelir yng Nghymru neu yn Lloegr;
 - (c) corff llywodraethu sefydliad yn y sector addysg bellach yng Nghymru neu yn Lloegr;
 - (d) perchennog Academi;
 - (e) tîm troseddwyd ifanc ar gyfer ardal yng Nghymru neu yn Lloegr;
 - (f) person a chanddo gyfrifoldeb am lety ieuencid perthnasol yng Nghymru neu yn Lloegr;

- (g) Bwrdd Iechyd Lleol;
 - (h) ymddiriedolaeth GIG;
 - (i) Bwrdd Comisiynu'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol;
 - (j) grŵp comisiynu clinigol;
 - (k) ymddiriedolaeth sefydledig GIG;
 - (l) Awdurdod Iechyd Arbennig.
- (4) Gweler adran 153 o [Ddeddf Addysg 2002 \(p. 32\)](#) am ddarpariaeth ynghylch awdurdodau lleol yn ei gwneud yn ofynnol i ddarparwyr penodol addysg feithrin roi sylw i ganllawiau sydd wedi eu cynnwys yn y cod.
- (5) Caiff y cod osod gofynion—
- (a) ar awdurdod lleol mewn cysylltiad â threfniadau y mae rhaid iddo eu gwneud o dan adrannau 9 (cyngor a gwybodaeth), 68 (osgoi a datrys anghytundebau) a 69 (gwasanaethau eirioli annibynnol);
 - (b) ar gorff llywodraethu ysgol a gynhelir yng Nghymru neu sefydliad yn y sector addysg bellach yng Nghymru neu awdurdod lleol mewn cysylltiad â—
 - (i) penderfyniadau ynghylch a oes gan blentyn neu berson ifanc anghenion dysgu ychwanegol,
 - (ii) llunio, cynnwys, ffurf, adolygu a diwygio cynlluniau datblygu unigol, neu
 - (iii) peidio â chynnal cynlluniau datblygu unigol;
 - (c) ar gorff llywodraethu ysgol a gynhelir yng Nghymru neu sefydliad yn y sector addysg bellach yng Nghymru mewn cysylltiad â darparu gwybodaeth at ddibenion y Rhan hon.
- (6) Rhaid i'r cod gynnwys y gofynion a ganlyn ar gyrrff llywodraethu ac awdurdodau lleol—
- (a) gofyniad o dan is-adran (5)(b)(i) i'r hysbysiad o benderfyniad nad oes gan blentyn neu berson ifanc anghenion dysgu ychwanegol gael ei roi yn unol ag adran 11(4), 13(3), 18(3) neu 40(4) cyn diwedd cyfnod o amser a bennir yn y cod, yn ddarostyngedig i unrhyw eithriadau i'r gofyniad a bennir yn y cod;
 - (b) gofyniad o dan is-adran (5)(b)(ii) i lunio cynllun datblygu unigol a rhoi copi ohono yn unol ag adran 22 neu 40(5) cyn diwedd cyfnod o amser a bennir yn y cod, yn ddarostyngedig i unrhyw eithriadau i'r gofyniad a bennir yn y cod;
 - (c) gofyniad o dan is-adran (5)(b)(ii) i ddefnyddio'r ffurf safonol briodol a nodir yn y cod ar gyfer cynllun datblygu unigol; a rhaid i'r cod gynnwys un neu ragor o ffurfiau safonol at y diben hwn.
- (7) Caiff y cod wneud—
- (a) darpariaeth wahanol at ddibenion gwahanol neu ar gyfer achosion gwahanol, a
 - (b) darpariaeth ddarfodol, drosiannol neu arbed,
- mewn perthynas â gofyniad a osodir o dan is-adran (5) neu ddarpariaeth a wneir o dan adran 7(4) neu 8(4).
- (8) Mae'r ddyletswydd a osodir gan is-adran (3) a dyletswydd a osodir o dan is-adran (5) hefyd yn gymwys i berson sy'n arfer swyddogaeth at ddiben cyflawni swyddogaethau o dan y Rhan hon gan y personau a grybwyllir yn is-adran (3).
- (9) Nid yw'r pŵer i osod gofynion o dan is-adran (5)(c) yn cynnwys y pŵer i osod gofynion mewn cysylltiad â datgelu data personol i berson nad yw'n destun y data, ac eithrio mewn achosion pan fo'r person yn rhiant i blentyn ac mai'r plentyn yw testun